

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Мобільного рятувального центру швидкого реагування Державної служби України з надзвичайних ситуацій
полковник служби цивільного захисту
Володимир КАЧКАН

« ____ » _____ 2023 року

ПЛАН-КОНСПЕКТ

на проведення заняття з профільної підготовки
з особовим складом МРЦ ШР ДСНС України

« ____ » _____ 20__ р.

Тема: Взаємодія з особами, постраждалими від сексуального насильства пов'язаного з конфліктом/під час війни для персоналу Державної служби України з надзвичайних ситуацій

Навчальна мета: Доведення до особового складу теми лекції

Час: 1 година

Навчально-матеріальне забезпечення: План-конспект

Питання та їх стислий зміст	Методичні вказівки.
<p style="text-align: center;">ВСТУП</p> <p>Насильство є однією з найпоширеніших проблем у сучасному світі. Щоденно сотні тисяч людей потерпають від фізичної, психологічної та інших видів агресії. Особи, що зазнають утисків, належать до різних вікових категорій та соціального стану.</p> <p>Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, використовується агресором як зброя та тактика ведення бойових дій</p> <p>Сексуальне насильство під час війни є поширеним явищем як частина широкомасштабного нападу на цивільне населення або актів геноциду проти народу. Воно набуває масового характеру та вчиняється проти багатьох осіб із метою досягнення військових цілей, послаблення волі й супротиву громади, залякування і приниження.</p> <p>Сексуальне насильство під час війни – воєнний злочин без строку давності.</p> <p>Йдеться не лише про зґвалтування. Найчастіше актами сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом є: зґвалтування, примусова проституція, сексуальне рабство, примусова стерилізація та примусовий аборт, примусове оголення та каліцтво статевих органів, погрози та спроби вчинення актів, перелічених вище, примус до</p>	

споглядання за актами, переліченими вище.

Сексуальне насильство під час війни є серйозним порушенням норм міжнародного гуманітарного права, міжнародного кримінального права та міжнародного права прав людини. Воно часто відрізняється особливою жорстокістю, скоюється не ізольовано, а як частина, наприклад, масових вбивств або мародерства, та нерідко має публічний характер.

Постраждалими від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, можуть бути всі особи, незалежно від статі та віку. Проте найчастіше сексуальне насильство вчиняється щодо жінок і дівчат.

2. КОМУНІКАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ДСНС З ПОСТРАЖДАЛИМИ ВІД СНПК

Під час виконання обов'язків представники ДСНС можуть контактувати з особами, які пережили сексуальне насильство.

У разі взаємодії, коли Вам довірилась постраждала особа::

Допоможіть дістатися безпечного місця, забезпечте відчуття безпеки. Ставтесь до постраждалих з гідністю та повагою.

Враховуйте, що постраждалі особи мають травматичний досвід взаємодії з військовослужбовцями та /або представниками озброєних груп. Поважайте вибір постраждалих та/або свідків щодо (не)бажання спілкуватись з військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу та приймати від них допомогу. Наприклад, постраждалі можуть з острахом ставитись до людей у військовій формі одягу або осіб чоловічої статі тощо. Не розголошуйте особисту інформацію про постраждалу особу.

Не травмуйте особу повторно.

Не висловлюйте своєю інтонацією, словами, мовою тіла, жартами чи іншими діями ідей, що обвинувачують, соромлять, ображають, засуджують, принижують, висміюють або переконують постраждалу особу, що нічого поганого не сталося.

Поясніть, що вона (він) не винні в тому, що трапилося, у той момент головним завданням було вижити. Вчинення насилля – це вибір лише гвалтівника і вся відповідальність на ньому. Особливо це стосується людини зі зброєю, яка має необмежену владу на беззбройною жертвою.

Проявіть співчуття і підтримку. Запитайте дозволу перш ніж торкнутись чи обійняти.

Не розпитуйте! Якщо людина ділиться почуттями, якщо реагує навіть занадто емоційно – майте сили витримати. Це нормальна реакція. У жодному разі не давайте оцінок реакціям чи міркуванням людини.

Не давайте оцінку емоціям та реакціям постраждалої особи. Люди, які після сексуального насильства поведуть себе дуже спокійно і навіть відсторонено, потребують пильної уваги. Весь час залишайтеся поруч, але з повагою і ненав'язливо. Робіть свої справи, але не губіть таку людину з поля зору.

Поважайте та оберігайте конфіденційність. Це право постраждалої особи і потреба для відновлення довіри і зв'язків з оточуючими. Якщо Ви

допомагаєте постраждалій особі – неприпустимо ділитися власними відчуттями на загал, навіть якщо Ви не оприлюднюєте персональні дані.

Необхідно брати на себе усвідомлену інформаційну відповідальність, адже кожне слово може як витягнути постраждалу людину з пекла, так і спричинити пекельний біль.

Загальні принципи Кодексу Мурад, що ініційований лауреаткою Надею Мурад, містить рекомендації для усіх, хто збирає та використовує інформацію про сексуальне насильство в умовах конфлікту, наголошує на людиноцентричності будь-якого процесу, до якого залучені постраждалі: вбачати у постраждалих особистість, поважати право постраждалих “на контроль та автономність”, бути відповідальними та поважати доброчесність і головне – “створювати користь або не робити взагалі”.

Не збирайте докази.

Не забирайте фізичні предмети або інші потенційні докази у постраждалих або з місця їх знаходження, навіть якщо про це просять. Ви не можете забезпечити та гарантувати цілісність таких доказів. Збиранням доказів повинні займатись правоохоронні органи.

3. ІНФОРМУВАННЯ ПОСТРАЖДАЛИХ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ЗВЕРНЕННЯ ДО ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА ОТРИМАННЯ ДОПОМОГИ

3.1. Запропонуйте звернутися по фахову допомогу до правоохоронних органів, зокрема до Національної поліції. Якщо людина не має сил, зробіть це за неї, якщо людина просить і тільки з її дозволу.

Повідомте постраждалих та/або свідків про можливість звернення до спеціальних служб або можливість отримання безоплатної правової допомоги.

Кожен постраждалий або постраждала має право отримати від держави безоплатну медичну, психологічну, соціальну та правову допомогу, зокрема такі види правових послуг як: правова інформація, консультації і роз’яснень з правових питань; допомога у складенні заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру); допомога в забезпеченні доступу до вторинної правової допомоги та медіації.

Система безоплатної правової допомоги (БПД) забезпечує допомогу юристів та залучення адвокатів.

Це – мережа бюро (офісів) правової допомоги по всій Україні та дистанційні сервіси отримання правових послуг. У системі БПД працюють досвідчені юристи, які надають консультації, можуть допомогти з підготовкою документів, складанням заяв до правоохоронних органів. За потреби, для представництва інтересів постраждалих у суді можуть залучатися адвокати, ця послуга також буде безоплатною. А партнерські установи системи БПД можуть надати психологічний супровід.

Якщо Ви дізнались від особи, що Вона постраждала від будь-якого

виду насильства, або стали свідками насильства, повідомте постраждалого про можливість отримання такої допомоги.

Зазначте, що допомога буде надаватись конфіденційно.

3.2 Повідомте постраждалому контакти/інформацію куди можна звернутись.

Для отримання усіх видів допомоги можна телефонувати:

Контактний центр системи безоплатної правової допомоги - 0-800-213-103 (дзвінки безкоштовні);

контактний центр Національної поліції – 0-800-500-202 (дзвінки безкоштовні);

національна гаряча лінія із запобігання домашньому насильству, торгівлі людьми та гендерної дискримінації – 116-123 та 0-800-500-335 (дзвінки безкоштовні);

гаряча лінія Уповноваженого з прав людини) – +38-044-253-75-89 або 0-800-501-720 (дзвінки безкоштовні);

урядова гаряча лінія з протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статті та насильству стосовно дітей: 1547;

Асоціація жінок юристок «Юрфем») – 0-800-305-590 (дзвінки безкоштовні);

+38 068 145 55 90 (з понеділка по п'ятницю з 9 до 18 години).

Для отримання допомоги можна писати:

Офіс генерального прокурора – conflict2022.ua@gmail.com

Євромайдан SOS – @ESOSdoc (Telegram-канал) або evromaidansos@gmail.com ;

Telegram-канал Гарячої лінії із запобігання насильству – @NHL116123; правозахисна організація «Ла Страда-Україна» – hotline@la-strada.org.ua; Уповноважений з прав людини – hotline@ombudsman.gov.ua

онлайн-платформа «Аврора» – перейти на сайт: <https://avrorahelp.org.ua/>;

Асоціація жінок-юристок «Юрфем» – +38-068-145-55-90 у Telegram, Viber, Signa.

План конспект склала:

Позаштатна радниця з гендерних питань

Олена ЯСІНСЬКА

«__» _____ 2023 року